

INHOUD

INLEIDING	11
HOOFDSTUK 1	
Zorgen voor morgen	13
1. Welzijnszorg	13
1.1. Wat is welzijnszorg?	13
1.2. Welzijnszorg van gunst naar recht	14
1.3. De positie van de welzijnssector in Vlaanderen, van gisteren tot vandaag	15
1.4. Welzijnsbeleid groeit uit de chaos	17
2. De grote uitdagingen voor het welzijnsbeleid	17
2.1. De wachtlijsten worden almaar langer	18
2.1.1. <i>De demografische evolutie</i>	18
2.1.1.1. De vergrijzing	18
2.1.1.2. Een zich herpakkend geboortecijfer: aanzet tot vergroening?	19
2.1.1.3. Meer eenpersoonshuishoudens	20
2.1.2. <i>De groeiende kloof tussen welvaart en welzijn</i>	20
2.1.3. <i>De vooruitgang van de geneeskunde</i>	21
2.2. Organiseren we de zorg die de cliënt vraagt?	22
2.2.1. <i>De zorgvraag inventariseren</i>	22
2.2.2. <i>Zorg op maat organiseren</i>	24
2.3. Een sterkere positie voor de cliënt	25
2.3.1. <i>De stem van de cliënt bij de uittekening van het beleid</i>	25
2.3.2. <i>Inspraak van de cliënt in de voorziening</i>	26
2.3.3. <i>Recht op zorg</i>	27
2.4. Recht op gelijke toegang tot zorg	27
2.4.1. <i>Universalisme versus selectivisme</i>	28
2.4.2. <i>Bijdrage van de gebruiker of gratis diensten</i>	30
2.4.3. <i>Ongelijke toegang tot zorg</i>	30
2.4.4. <i>Interculturalisering van de zorg</i>	31
2.5. Wie organiseert de zorg vandaag ... en morgen?	33
2.5.1. <i>Omgaan met de vermarkting van de zorg</i>	34

2.5.2.	<i>Recht om zorg te verlenen – de positie van de mantelzorger vandaag</i>	35
2.5.3.	<i>De werknemer in de welzijnssector</i>	39
2.5.4.	<i>De werkgever in de welzijnssector</i>	41
2.6.	Wie zal dat betalen?	42
2.6.1.	<i>Wie betaalt de infrastructuur?</i>	43
2.6.2.	<i>Wie betaalt de zorg?</i>	44

HOOFDSTUK 2

Beleid voor personen met een handicap 49

1.	Leven met een handicap, en dan?	49
2.	De positie van de persoon met een handicap op de arbeidsmarkt	54
2.1.	Het categoriale denken	54
2.2.	Personen met een handicap en de arbeidsmarkt	55
2.2.1.	<i>Exclusieregelingen</i>	56
2.2.2.	<i>Inclusieregelingen</i>	56
2.3.	De sociale reclassering van mindervaliden	57
2.4.	Het Vlaams beleid na 1990	59
2.5.	Van tewerkstelling naar activering	61
2.6.	Tewerkstelling van personen met een handicap – nood aan inclusief beleid	63
3.	De zorg voor personen met een handicap	65
3.1.	Gehandicaptenzorg = armenzorg	65
3.2.	Gehandicaptenzorg = gemeenschapszorg	66
3.3.	De Vlaamse gehandicaptenzorg op nieuwe sporen	68
3.4.	Gehandicaptenzorg = persoonsgebonden zorg	70

HOOFDSTUK 3

Van bijzondere jeugdbijstand naar integrale jeugdhulp 75

1.	De Wet op de kindbescherming 1912	75
2.	De Wet op de bijzondere jeugdbijstand 1965	76
3.	De bijzondere jeugdbijstand wordt Vlaams – de decreten van 1985 en 1990	78
3.1.	Een algemeen preventief beleid voeren	79
3.2.	De individuele hulpverlening organiseren	80
3.2.1.	<i>Scheiding van vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening</i>	80
3.2.2.	<i>Meer rechten voor jongeren</i>	81
3.2.3.	<i>Subsidiariteitsbeginsel</i>	81
3.2.4.	<i>Differentiatie van het hulpverleningsaanbod</i>	81
3.2.5.	<i>Gezinsgerichte werking</i>	82

3.3.	De gedwongen hulpverlening	82
4.	Van de jaren negentig tot vandaag	85
4.1.	Van minder ...	85
4.2.	... naar veel meer!	86
4.3.	Niet alleen maar meer van hetzelfde	88
5.	De Integrale Jeugdhulp	90
5.1.	De krachtlijnen van de Integrale Jeugdhulp	91
5.2.	Integrale Jeugdhulp als beleidsvoorbereidend proces	92
5.3.	De grote principes of bakens van de Integrale Jeugdhulp	92
5.3.1	<i>Modulering</i>	92
5.3.2.	<i>Onderscheid tussen rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulp</i>	93
5.3.3.	<i>Een netwerk van rechtstreeks toegankelijke hulp</i>	94
5.3.4.	<i>De toegangspoort</i>	95
5.3.5.	<i>Trajectbegeleiding</i>	96
5.3.6.	<i>Dwang</i>	97
5.3.7.	<i>Positie en participatie van de cliënt</i>	97
5.3.8.	<i>Crisishulp</i>	98
5.4.	De Integrale Jeugdhulpverlening nog steeds geen realiteit	99
6.	Een jeugdsanctierecht?	100
6.1.	Kritiek op de beschermingsidee	100
6.2.	Op weg naar een nieuw jeugdrecht?	102
6.3.	Everberg, de eerste jeugdgevangenis?	103
6.4.	De visie op jeugddelinquentie: een communautair conflict	105
6.5.	Herstelgerichte afhandelingen – Vlaams beleid in de maak	106

HOOFDSTUK 4

Het gezinsbeleid

109

1.	Het gezinsbeleid gekaderd	109
1.1.	Veranderingen in de levensloop van gezinnen	109
1.1.1.	<i>Verandering bij de start van het gezin</i>	109
1.1.2.	<i>Veranderingen bij de ontbinding van het gezin</i>	111
1.1.3.	<i>Het gezin heeft veel gezichten</i>	113
1.2.	Veranderingen in de gezinsorganisatie	114
1.3.	Positie van het kind in het gezin	116
1.4.	Wat is een 'gezin'?	117
1.5.	Het gezinsbeleid	118
2.	Kind en Gezin	119
2.1.	Het ontstaan	119
2.2.	De jaren dertig tot zeventig	121
2.3.	Van NWK tot Kind en Gezin	121
2.4.	De preventieve kinderzorg gisteren, vandaag en morgen	123

2.4.1.	<i>De preventieve kinderopvang tussen 1987 en 1997</i>	123
2.4.2.	<i>De preventieve kinderopvang vandaag</i>	124
2.4.3.	<i>Uitdagingen voor het preventieve zorgbeleid</i>	126
2.5.	<i>De kinderopvang gisteren, vandaag en morgen</i>	128
2.5.1.	<i>De kinderopvang tussen 1987 en 1994</i>	128
2.5.2.	<i>Kinderopvang vandaag</i>	129
2.5.3.	<i>De uitdagingen voor het kinderopvangbeleid</i>	131
2.5.3.1.	<i>De voorschoolse kinderopvang</i>	131
2.5.3.2.	<i>De buitenschoolse kinderopvang</i>	134
2.5.3.3.	<i>De flexibele kinderopvang</i>	136
2.6.	<i>Bijzondere zorg en hulpverlening gisteren, vandaag en morgen</i>	136
2.6.1.	<i>Bijzondere zorg en hulpverlening tussen 1987 en 1997</i>	136
2.6.2.	<i>Bijzondere zorg en hulpverlening vandaag</i>	137
2.6.2.1.	<i>De residentiële opvang</i>	137
2.6.2.2.	<i>De strijd tegen kindermishandeling</i>	138
2.6.2.3.	<i>De interlandelijke adoptie</i>	138
2.6.3.	<i>De uitdagingen voor het beleid in verband met bijzondere zorg en hulpverlening</i>	138
2.6.3.1.	<i>De CKG's partners in de Integrale Jeugdhulp</i>	139
2.6.3.2.	<i>De vertrouwenscentra registreren almaar meer kindermishandeling</i>	139
2.6.3.3.	<i>De adoptie meer internationaal gekaderd</i>	139

HOOFDSTUK 5

Het zorgbeleid

1.	Het zorgbeleid gekaderd	141
2.	De thuiszorg vroeger	143
3.	De residentiële ouderenzorg vroeger	145
4.	De organisatie van de zorg vandaag: het woonzorgdecreet	147
4.1.	De ambulante diensten	148
4.1.1.	<i>De diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg</i>	148
4.1.2.	<i>De diensten voor oppashulp</i>	149
4.1.3.	<i>De diensten voor thuisverpleging</i>	150
4.1.4.	<i>De diensten maatschappelijk werk van het ziekenfonds</i>	150
4.1.5.	<i>De lokale dienstencentra</i>	150
4.1.6.	<i>De regionale dienstencentra</i>	151
4.1.7.	<i>De verenigingen van verbruikers en mantelzorgers</i>	151

4.2.	De semiresidentiële diensten	152
4.2.1.	<i>De dagverzorgingscentra</i>	152
4.2.2.	<i>De centra voor kortverblijf</i>	152
4.2.3.	<i>De diensten voor gastopvang</i>	152
4.2.4.	<i>De centra voor herstelverblijf</i>	153
4.3.	De residentiële voorzieningen	153
4.3.1.	<i>De groep van assistentiewoningen</i>	153
4.3.2.	<i>De woonzorgcentra</i>	153
4.3.3.	<i>De woonzorgnetwerken</i>	154
5.	De grote uitdagingen voor het Vlaamse zorgbeleid	154
5.1.	Het nieuwe woonzorgdecreet, kansen en knelpunten	154
5.2.	De moeilijke positie van de openbare zorgvoorzieningen	155
5.3.	De complexiteit van de gedeelde bevoegdheid en de organisatie van de eerstelijnszorg	156
5.3.1.	<i>De zorgkundige</i>	156
5.3.2.	<i>De federale en Vlaamse zorgverstrekkers werken ook samen in het belang van de patiënt</i>	157
5.3.3.	<i>De zorgbehoevende ook speelbal van de belangengroepen</i>	158
5.3.4.	<i>Cofinanciering: bron van verwarring</i>	158
5.4.	De thuiszorg staat of valt met de mantelzorger	159
5.5.	De kostprijs van de residentiële ouderenzorg	160
5.6.	Vlaams ouderenbeleid meer dan zorg alleen	161

HOOFDSTUK 6

Algemeen welzijnsbeleid 165

1.	Armoede in Vlaanderen	167
1.1.	De armoede uitsluiten	167
1.1.1.	<i>Wat is armoede?</i>	167
1.1.2.	<i>Wie is arm?</i>	168
1.1.3.	<i>Hoe gaat de samenleving om met armoede?</i>	169
1.2.	De rijkdom bestrijden	170
1.3.	Is er nog armoede in Vlaanderen?	171
1.4.	De nieuwe sociale kwestie	173
1.5.	De actieve welvaartsstaat	175
1.6.	De actieve welvaartsstaat kritisch bekeken	177
2.	Het algemeen welzijnsbeleid	180
2.1.	De plaats van het OCMW in het Vlaamse welzijnsbeleid	180
2.2.	Openbaar en/of privaat maatschappelijk welzijn	182
2.3.	Het Algemeen Welzijnswerk	183
2.3.1.	<i>Teleonthaaldiensten</i>	183
2.3.2.	<i>De autonome Centra voor Algemeen Welzijnswerk</i>	184

	2.3.2.1.	De algemene hulpverlening	185
	2.3.2.2.	De hulpverlening aan daklozen	188
	2.3.2.3.	Het forensisch welzijnswerk	189
	2.4.	OCMW en CAW partners op de eerste lijn?	193
3.		Het lokaal sociaal beleid	194
	3.1.	Het lokaal sociaal beleid herontdekt	194
	3.2.	Vlaanderen stimuleert het lokaal sociale beleid, maar ... met mate	196
	3.2.1.	<i>Van Sociaal Impulsfonds naar Sociaal Stedenfonds</i>	196
	3.2.2.	<i>Het Decreet lokaal sociaal beleid</i>	198
	3.2.3.	<i>De wording van de zorgregio's</i>	200
4.		De OCMW-wet is 33 jaar jong	203